

stemmelse i Forordningen af 1792, hvorved der gives Tilladelse til, naar en Hovedgaard udparcelleres, da at nedlægge Bøndergaarde og forene dem dermed. Det er formodentlig Meningen med Udvalgets Indstilling, og det synes ogsaa at følge af Udtrykkene, at denne Tilladelse skal bortfalde; hvis det er Tilfældet, saa skal jeg i og for sig aldeles ikke have Noget derimod; thi det er vistnok hensigtsmæssigt, at denne Bestemmelse hæves, men jeg har dog troet, at det var ønskeligt, at det kom til Klarhed, om det ogsaa har været Udvalgets Mening. Derimod er der rigtigt nok et Tilfælde, hvor jeg ikke kan see, at man kan nægte Beskommende Adgang til at forene Bønderjord med Hovedgaardstart, nemlig i det Tilfælde, som blev reserveret ved Slutningsbestemmelsen i Loven af 4de Juli 1850. Hvor der altsaa er udfærdiget Bevillinger til, at inddrage Bøndergaarde under Hovedgaarden, og Betingelserne for en saadan Inddragning ere opfyldte, har Bedkommende allerede erhvervet en fuldkommen Ret til en saadan Disposition, og den troer jeg man fremdeles maa bibeholde, ligesom man gjorde i 1850; men det vil være imod Udtrykkene i Udvalgets Forslag, hvorefter ingen nuværende Fæstegaard maa nedlægges for at forenes med andet Jordbrug, idet denne Bestemmelse, hvis den bliver Lov, maa have den Reservation, som er tagen i Loven af 4de Juli 1850. Dette kunde maaskee imidlertid hensigtsmæssigt afhjælpes ved 3de Behandling. Som sagt, disse Ting angaae meget mere enkelte Omstændigheder, som jeg ønskede at oplyse, end det er min Hensigt at ville gaae ind paa den politiske Side af Sagen; jeg troer, at naar Landboforholdene ere fuldkommen ordnede, er der aldeles ingen Betænkelighed ved at gaae til et saadant Maximum for Sammenlægningen, som det allerede Udvalg har foreslaaet, og paa den anden Side vil jeg ikke gjerne for mit Bedkommende stemme mod Udvalgets Forslag af den Grund, at Landboforholdene ikke endnu have modtaget en saadan Ordning, da jeg virkelig af almindelige oekonomiske Grunde troer, at en saadan Størrelse af Gaardene er hensigtsmæssig, og at det vil være ønskeligt for Agerbrugets Udvikling, og jeg mener derfor, at den politiske Betænkelighed, man maatte

have imod Sagen, snarere leder til at stemme mod Sagens Afgjørelse i dens Heelhed end til at gaae en anden Vej med Hensyn til dette enkelte Punkt, og af Hensyn dertil maa jeg, naar jeg betragter dette Spørgsmaal isoleret, være aldeles enig med Udvalget.

Monrad: Forfaavidt disse Forhold foreslaae reent, uden at der gik en Lovgivning iforveien, uden at man var bunden ved en tidligere Udvikling, da vilde jeg ansee det for ikke lidet tvivlsomt, om ikke det Hensigtsmæssigste maatte være, hverken at sætte nogen Grændse for Sammenlægningen eller for Udsykningen. Jeg troer nemlig, at man ingenlunde altid tilveiebringer noget helbøgt Forhold ved saadanne Lovbestemmelser, hvorved man søger at lede Landeiendommenes Fordeling. Landeiendommeenes Fordeling er en naturlig Følge, deels af Formuefordelingen, deels af den hensigtsmæssigste Maade, hvorpaa Jorderne kunne drives. Man kan derfor, naar man søger at fordele Landeiendommene paa en vis Maade, uden at man tillige — hvad man dog vel ikke kan tænke paa — har sørget for en tilsvarende Fordeling af Formue, ingenlunde derved være sikker paa at tilveiebringe en virkelig tilfredsstillende Stilling. Vi have i Landboforholdenes Historie — ikke i Danmark, men andre Steder — haft ioinesfaldende Exempler paa, hvorledes en Movereensstemmelse mellem Landeiendommenes Fordeling og Formuefordelingen kan tilveiebringe høist sørgelige Tilstande; man har haft Exempler paa hele Lande, hvor der har været Arvefæste, og hvor der paa Arvefæstegaardene har hæftet deels saa betydelige aarlige Afgifter, deels saa store Prioriteter, at Bestidderne, uagtet de vare Selveiere, dog i Virkeligheden ikke stode bedre end Dagleiere. Jeg troer derfor, at man bestandig maa erindre, at den hensigtsmæssige Fordeling af Landeiendommene særdeles meget beroer paa den hele Agerdyrking, at Forholdene desuden i denne Henseende kunne forandre sig med Aarene, kunne være forskellige paa de forskellige Steder, eftersom man lægger mere Vægt paa Dvægavl end paa Kornavl osv., og at Forholdet derfor maaskee vilde udvikle sig paa den naturligeste og rigtigste Maade, naar det overlades til sig selv. Det kan jo imidlertid